

העותרים:

1. נעה לנדאו – עיתונאית - עיתון 'הארץ'

2. הוצאת עיתון 'הארץ'

עותרים 1-2 על ידי ב"כ עו"ד ט. ליבליך,

משרד ליבליך – מוזר - גליק עו"ד

רח' נמל תל אביב 40, בית יואל

טל' 03-5442370 פקס – 03-5442375

3. עו"ד שחר בן מאיר

4. עו"ד יצחק אבירם

עותרים 3 ו 4 בעצמם

מרח' אבא הלל 12 רמת גן

טל': 03-6127878 פקס: 03-6127979

5. התנועה לחופש המידע

עותרת 5 ע"י עוה"ד רחלי אדרי ו/או איה מרקביץ' ו/או אור סדן

רחוב סעדיה גאון 26, תל-אביב-יפו 6713521

טל': 03-9560146; פקס: 03-9560359

דוא"ל: office@meida.org.il

- נ ג ד -

המשיבים:

1. ממשלת ישראל

2. מזכיר הממשלה

3. היועץ המשפטי לממשלה

כולם ע"י מחלקת בג"צים בפרקליטות המדינה

מרח' צאלח א-דין ירושלים

עתירה למתן צו על תנאי וצו מוחלט ובקשה לקביעת דיון דחוף

מוגשת בזאת עתירה דחופה במסגרתה מתבקש בית המשפט הנכבד להוציא מלפניו צו על תנאי וכן צו מוחלט המורה למשיבים ליתן טעם כדלקמן:

א. מדוע לא יאפשרו עיון בכל התמלילים והפרוטוקולים של ישיבות הממשלה העוסקים והנוגעים להתמודדות עם משבר נגיף הקורונה (להלן: "המשבר" או "משבר הקורונה").

- ב. מדוע לא ינגישו לציבור את התמלילים ופרוטוקולי ישיבות הממשלה בנוגע לצעדים ולהתמודדות עם המשבר.
- ג. מדוע לא ינגישו לציבור את בסיס המידע והתשתית העובדתית על בסיסם התקבלו החלטות הממשלה, באשר על פי פרסומים רשמיים ואחרים, מאז פרוץ משבר הקורונה, מובאים בפני הממשלה הערכות ומודלים שונים הכוללים נתונים רבים המהווים למעשה חלופות לדרכי טיפול בנגיף. נתונים אלו, מהווים בסיס להחלטות ולצעדים הננקטים על ידי הממשלה. ההתמודדות עם התפרצות הנגיף מאופיינת במידה רבה של חוסר ודאות, אשר מוצאת ביטוי, בין היתר, בהצגתן של תאוריות שונות ביחס לניתוח המצב ודרכי הטיפול. משום כך קיימת חשיבות עליונה בהצגת **בסיס המידע המצוי בידי הממשלה, לציבור.**
- ד. באופן כללי ופרטני, מדוע לא יקבע בית המשפט את בטלות הוראות תקנון הממשלה ה-34, העוסקים בסודיות מוחלטת ומלאה של הפרוטוקולים של הממשלה, וזאת בניגוד להוראות סעיף 35 לחוק יסוד: הממשלה.
- ה. באופן כללי ופרטני, מדוע לא יקבע בית המשפט הנכבד כי כל הפרוטוקולים (למעט חריגים שבהם) העוסקים בהתמודדות עם המשבר אינם נכללים בגדר העניינים שהם סודיים אשר אינם מותרים בגילוי לפי הוראות סעיף 35 לחוק יסוד: הממשלה.
- ו. מדוע לא יקבע בית המשפט הנכבד כי הנחיית המשיב מס' 3 בדבר מסירת מידע מישיבות הממשלה - פניות הציבור (הנחייה מספר 3.1002) בטלה ומבוטלת בהיותה סותרת את הוראות סעיף 35 לחוק יסוד: הממשלה.

בקשה לקביעת מועד דיון דחוף

מדינת ישראל נמצאת בעיצומו של משבר הקורונה. מדובר במשבר חריף ומשמעותי המשפיע על כלל אזרחי המדינה ועל התנהלותם והתנהגותם, בריאותית, חברתית וכלכלית. בשעת משבר זו מקבלת הממשלה חדשות לבקרים (למעשה לילות לבקרים) החלטות מהותיות המשפיעות על כל אזרחי ואזרחית אשר ברובן ישנה פגיעה משמעותית בשלל זכויות יסוד, ובהן חופש התנועה, חופש ההפגנה, הזכות לפרטיות ועוד ועוד. מעבר לכך להחלטות אלו השלכות יוצאות דופן על החברה, על בריאות הציבור, כלכלת ישראל והעיסוק הציבורי בו.

אזרחי ואזרחיות המדינה נקראים לציית להוראות הממשלה, אשר רובן ככולן ניתנות במסגרת תקנות שעת חירום. למותר לציין את הסולידריות הנדרשת, אף המצופה, בימים אלו.

והנה דווקא בימים אלו, **בניגוד גמור להוראות חוק יסוד: הממשלה**, שהינה הוראה חוקתית על חוקית, מסרבים המשיבים לגלות לציבור את הדיונים (הנערכים מדי יום ביומו) בממשלה בקשר לטיפול במשבר.

דווקא בשעת משבר זו, מתקיים הרציונל המשמעותי של גילוי המידע המתבקש, ולמעשה הוא חיוני ביותר לשם אמון הציבור הן בממשלה והן בגופים המייעצים לממשלה ופועלים מכוחה בימים טרופים אלו, וגם לבקרה וביקורת אזרחית וציבורית על מעשי הממשלה, לרבות בזמן אמת ובזריזות הראויה.

מטעמים אלו מתבקש כב' בית המשפט לקבוע מועד דיון דחוף ככל האפשר לדיון בעתירה זו.

ואלו נימוקי העתירה:

”שיטת הממשל הדמוקרטית ניזונה מכך - ואף תלויה בכך - שמן הציבור ואליו תהיה זרימה חופשית של מידע, אשר נסב על הנושאים המרכזיים, המשפיעים על חיי הכלל ועל חיי הפרט”¹.

כך גם בנסיבות עתירה זו, נוכח החשיבות הלאומית והעניין הציבורי הרב שמעוררות הסוגיות הנדונות המובאות על ידי העותרים בפני בית משפט נכבד זה.

זהות העותרים

1. העותרת 1 הינה עיתונאית בעיתון 'הארץ' המסקרת את התחום המדיני.
2. העותר 2 - הוא עיתון יומי ישראלי.
3. העותר 3 והעותר 4 הם אזרחי מדינת ישראל.
4. העותרת 5 היא עמותה הפועלת לקידום שקיפות במוסדות ציבוריים, להגברת הפיקוח על פעילותן של רשויות ציבוריות, ולעידוד הציבור לעשות שימוש בזכותו למידע.
5. המשיבים הם ממשלת ישראל מזכיר הממשלה והיועץ המשפטי, אשר כנגדם מופנים הסעדים נשוא עתירה זו.
6. המשיב 2 - הוא מזכיר הממשלה אשר סרב לבקשת העותרות 1-2 לקבל לידיהן את התמלילים והפרוטוקולים של ישיבות הממשלה אשר דנו ודנות במשבר הקורונה ואשר לאחריהן תוקנו התקנות לשעת חירום.
7. המשיב 3 - הוא היועץ המשפטי לממשלה אשר במסגרת הנחיות היועץ המשפטי לממשלה - מסירת מידע מישיבות הממשלה - פניות הציבור (הנחייה מספר 3.1002) קבע כי "אין לגלות או לפרסם פרוטוקולים של דיוני ממשלה [...]” והוסיף וקבע כי "המדיניות [זו - שאין לגלות או לפרסם פרוטוקולים של דיוני הממשלה - הח"מ] בדין יסודה [...]”.

החלק העובדתי

8. עתירה זו עניינה פרטני כביכול אך היא עוסקת בעניין כללי שיש להכריע בו, והוא בא לידי ביטוי בשיא עוצמתו כעת.
9. כך נאמר על ידי בית משפט נכבד זה לפני כשבועיים ימים (בג"צ 2030/20 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר המשפטים):

”במהלך חודש דצמבר 2019 החל נגיף הקורונה לגרום לצבך תחלואה בעיר ווהאן, בירת מחוז חוביי שבסין. משם התפשטה התחלואה למחוזות שונים בסין ולמדינות אחרות בעולם, וביום 11.3.2020 הכריז ארגון הבריאות העולמי על התפרצות הקורונה (COVID-2019) כמגפה. משבר הקורונה והקשיים שבצדו לא פסחו, למרבה הצער, על מדינת ישראל. בשבועות האחרונים מתמודדת המדינה עם התפשטותו של הנגיף ועם האתגרים הרבים הנובעים מכך וזאת, בין היתר, באמצעות הטלת מגבלות שונות על השוהים בתחומה. במטרה למנוע את התפשטות הנגיף בישראל נחתם ביום 2.2.2020 צו בריאות העם (נגיף הקורונה החדש) (בידוד בית והוראות שונות) (הוראת שעה), התש"ף-2020 (להלן: צו

¹ דברי הנשיא שמגר בבג"ץ 1/81 שירן נ' רשות השידור, פ"ד לה (3), 365, 378

בריאות העם), וזאת מכוח סעיף 20(2)(א) לפקודת בריאות העם 1940. סעיף 3א(ב) לצו בריאות העם מורה על איסור התקהלות בהשתתפות עשרה אנשים ומעלה באולם אחד. ”

10. אין חולק כי המשבר נוגע לכל אזרח ואזרחית במדינה ויש לו כפי שתואר בתמצית בהחלטה זו, השפעה מהותית על חיי כלל תושבי מדינת ישראל.

11. במסגרת המשבר נוקטת הממשלה בצעדים חסרי תקדים. כל יום מותקנות תקנות שעת חירום הנוגעות לבידוד אנשים, לאי יציאה מהבתים, לאי הגעה למקומות עבודה, לתפילות פרטניות וסגירת בתי כנסת, למעקב חודרני ופוגעני אחרי המיקום של אנשים ועוד ועוד. המשבר אינו פוסח אף על ההיבט הכלכלי, וקרוב למיליון איש (לפי פרסומים) הפכו למובטלים. בנוסף מתקבלות החלטות תקציביות הרות גורל בסכומי עתק, המנוגדות לעקרונות תקציביים שהוסכם עליהם.

12. יובהר כבר כאן כי אין באמור בהליך זה ביקורת על עצם קבלת ההחלטות, על מועדן או על תוכנו, גם אם הן חורגות מהמקובל או הנהוג, וכל עניינה של העתירה הינו לגבי חשיפת הליך קבלת ההחלטות.

13. כמו כן במסגרת המשבר הוקמה ועדה מיוחדת בכנסת לעניין משבר הקורונה, בראשות חבר הכנסת עופר שלח.

14. ביום 26.03.2020 התכנסה וועדת הקורונה של הכנסת, שם נשאל ראש המל"ל - מאיר בן שבת, על ידי ח"כ תמר זנדברג מדוע לא מתפרסמים הפרוטוקולים של ישיבות הממשלה בנוגע לטיפול מדינת ישראל במשבר הקורונה (הכוונה הייתה גם לתמלילי הישיבות), בתשובה ענה לה האחרון כך:

”כל ישיבת ממשלה מתקיימת עם פרוטוקולים, מוקלטת, אין שום בעיה לאחר מכן בתהליכים המקובלים לבוא ולנבוא בפרוטוקולים ולמצוא כל מה שאמר כל אדם בכל שעה על כל נושא”.

ח"כ זנדברג הקשתה: **”אבל איפה הם מתפרסמים ואחרי כמה זמן?”**

בן שבת ענה: **”יש תהליכים אני לא מצוי אני מציע לפנות למזכירות הממשלה”**.²

15. לפיכך, פנתה העותרת 1 באותו היום למר יצחק ברוורמן - מזכיר הממשלה - בבקשה כי יאפשר לה לעיין בפרוטוקולים. מזכיר הממשלה השיב באופן מיידי בשלילה מוחלטת אשר לאחריה קיבלה העותרת 1 (לבקשתה) את נימוקי הסירוב המופרטים להלן:

”תגובת מזכירות הממשלה: בסיום כל ישיבת ממשלה מתפרסמת לציבור הודעת מזכיר הממשלה המשקפת את הדיון וההחלטות שהתקבלו באותה ישיבה. כמו כן, מפורסמות לציבור באופן תדיר באתר האינטרנט כל ההחלטות שהתקבלו בישיבה. בנוסף, נערך פרוטוקול החלטות של הישיבה המועבר לחברי הממשלה ולמשרדי הממשלה, והינו המסמך הרשמי לצורך ביצוע החלטות הממשלה. תמלילי הישיבות (סטנוגרמות) הן מסווגות בסיווג סודי ביותר בהתאם לתקנון הממשלה והינם חומר חשאי למשך 30 שנה בהתאם לתקנות חוק הארכיונים. אכן, מזכיר הממשלה רשאי בהתאם לתקנון הממשלה ובנסיבות מיוחדות בלבד לאשר רק לעובד ציבור לעיין בתמלילים לצורך עבודתו השוטפת בלבד. הרציונל שנקבע לקביעת הסודיות הינו הצורך לאפשר לקברניטים להצביע ולהחליף דעות באופן חופשי ומשוחרר מלחצים. בהתאם לצו מצפונם ולשכלם הישר, ולהגן על איכות ההחלטות. גם בג"צ, בשבתו כבית משפט עליון לערעורים, נדרש בעבר לעניין זה (עע"ם 7024/03 גבע נגד יעל גרמן), וקבע כי מתן האפשרות

לקברניטים להביע עמדה באופן חופשי הינו הכרחי וחיוני לקבלת ההחלטה הנכונה. לכן, חוק הארכיונים ותקנון הממשלה יקוימו כלשונם"³ (מענתה ואילך ההדגשות אינן במקור, הח"מ)

מצ"ב העתק תשובת מזכיר הממשלה לעותרת 1 מסומנת כנספח 1.

16. בהמשך לאותו סירוב, שלח העותר מס' 3 מכתב דרישה למזכיר הממשלה וליועץ המשפטי לגילוי של הפרוטוקולים. המכתב נשלח ביום חמישי 26.3.2020 ונמעני המכתב נתבקשו נוכח דחיפות הנושא למסור תשובתם עד ליום 2.4.2020.

מצ"ב העתק המכתב מסומן כנספח 2.

17. נכון למועד הגשת עתירה זו לא נתקבלה כל תשובה למכתב הפניה, שהיה גם בגדר מיצוי הליכים.
18. גם העותרת 5 מצידה שלחה מכתב דרישה אל היועץ המשפטי לממשה ואל מזכיר הממשלה וזאת ביום 31.3.2020.

מצ"ב העתק המכתב מסומן כנספח 3.

19. גם מכתב זה טרם נענה למעט התייחסות שהפניה הועברה לטיפול מחלקת יעוץ וחקיקה - חוקתי שבמשרד המשפטים.

מצ"ב העתק התשובה האמורה מסומנת כנספח 4.

20. נוכח דחיפות הנושא, כפי שפורט ויפורט לעיל ולהלן, סבורים העותרים כי מיצו הליכים וכי היעדר תשובה מטעם המשיבים מצדיקים קיום דיון לגופו בעתירה זו, בהקדם האפשרי.

המסגרת הנורמטיבית לדיון

21. שתי סוגיות עומדות לדיון בעתירה זו, האחת עקרונית כללית והאחרת פרטנית הקשורה במיוחד למשבר הקורונה. לטענת העותרים בהתאם להוראות סעיף 35 לחוק יסוד: הממשלה, לא רשאית הממשלה שלא לגלות את הפרוטוקולים של ישיבות הממשלה, למעט בחריגים שנקבעו שם. השנייה הפרטנית. גם אם תאמר אחרת לגבי הסוגיה הראשונה, אזי אותם סעיפי פטור לגילוי המפורטים בתתי הסעיפים של סעיף 35 הנ"ל, לא מתקיימים ולא ראוי שיתקיימו נוכח משבר הקורונה, ולכן יש להורות למשיבים לפרסם את התמלילים והפרוטוקולים של הממשלה הדנים במשבר הקורונה, ואף ישנה הסמכות לכך למזכיר הממשלה נוכח המצב המיוחד בו אנו מצויים.

22. נדון בשאלות אלו כסדרן.

23. סעיף 35 לחוק יסוד: הממשלה קובע כך:

(א) הדיונים וההחלטות של הממשלה ושל ועדות השרים בעניינים אלה הם סודיים וגילויים ופרסומם אסור:

(1) ביטחון המדינה;

(2) יחסי חוץ של המדינה;

³ צילום מסך של התשובה

(3) סוג עניינים אחר שהממשלה ראתה את סודיותו כחיונית למדינה, והכריזה עליו בצו, לענין סעיף זה;

(4) ענין שהממשלה החליטה לשמרו בסוד, ובלבד שגילוי ופרסומו של ענין כאמור אינו אסור אלא על מי שידע על ההחלטה.

24. מהאמור לעיל עולה באופן מפורש, כי המחוקק (המכונן במסגרת חוק יסוד) קבע שחובת הסודיות ואיסור הפרסום והגילוי של דיוני הממשלה, אינם חלים על כל דיון מדיני, אלא רק על דיוני הממשלה בעניינים המנויים בסעיפי המשנה של סעיף 35(א). עיון בפרוטוקולי מליאת הכנסת משיבותיה שבהן הצביעה, כרשות מכוננת, על סעיפיה של הצעת חוק-יסוד: הממשלה בגלגולו הראשון מ-1968, מעלה שהדבר נעשה בכוונת מכונן: במהלך הדיון בהוראת סעיף 28 לחוק היסוד, שנסחו זהה לנוסח סעיף 35 לחוק היסוד דהיום, הובהר לנוכחים במליאה שההצעה המקורית לנוסח סעיף זה שהניחה הממשלה בפני הכנסת קבעה חובת סודיות ואיסור פרסום גורפים על כל דיוני הממשלה והחלטותיה, להוציא חריגים, אלא שהכנסת, בשבתה כרשות מכוננת, דחתה הצעה זו, הפכה את ברירת המחל והטילה את חובת הסודיות ואיסור הפרסום והגילוי אך ורק על דיוני הממשלה בעניינים המנויים ברשימה שנקבעה בסעיף כנוסחו כיום. ר' למשל דברי יו"ר ועדת המשנה לחוקי יסוד של הכנסת דאז, ח"כ חיים צדוק, במהלך הדיון במליאה בהסתייגויות לנוסח הסעיף שהעלו כמה חברי כנסת שביקשו למחוק את הסעיף כליל מחשש לפגיעה בחופש העיתונות:

"שמענו בעניין זה את נציגי העתונות, ובניסוח הסעיף התחשבנו בדעותיהם, הלכנו לקראתם, אף כי לא קיבלנו את כל עמדתם. קבענו סעיף הנראה לנו כסעיף המאזן את הצורך בשמירת סודיות דיוני הממשלה בעניינים חיוניים, מצד אחד, ואת העקרון של חופש העתונות, מצד שני, והטלנו את האיסור רק על דברים מובחרים – לא את איסור ההדלפה, אלא את איסור הפירסום – והדברים המובחרים אלה הם: בטחון המדינה, יחסי חוץ של המדינה ועניינים אחרים שהממשלה חושבת שחיוני, מבחינת האינטרסים של המדינה, שהם יישארו בסוד. במלים אחרות: הפכנו את הסעיף על פיו. במקום ההצעה המקורית אשר אמרה: הכל אסור לפירסום מלבד הדברים שהותרו במפורש, אמרנו: אסורים בפירסום דברים הנוגעים לבטחון המדינה, ליחסי-חוץ של המדינה ודברים שנאסרו במפורש. בגבולות מצומצמים אלה אנחנו חושבים שסעיף זה הוא חיוני כדי להבטיח עבודה תקינה של הממשלה, ואנחנו מבקשים לדחות את ההסתייגות."⁵

מצ"ב העמודים הרלוונטיים מסומנים כנספחים 5 א' ו- ב' בהתאמה.

25. והנה, במסגרת תקנון הממשלה ה-34 (ראה סעיף 71 לתקנון) נקבע כי הפרוטוקולים של ישיבות הממשלה יהיו חסויים לחלוטין ולא ימסרו, אלא במקרים יוצאים מהכלל שעליהן יחליט מזכיר הממשלה.

מצ"ב העתק התקנון מסומן כנספח 6.

⁴ חוק-יסוד: הממשלה, ס"ח התשכ"ח 540.

⁵ ד"כ 52, 3308 (התשכ"ח) https://fs.knesset.gov.il/6/Plenum/6_ptm_252560.pdf#page=49; ור' גם שם, בעמ' 3097 דברים שפרסומם עלול להיות ממש תקלה לציבור, לא ראינו אפשרות שלא להיעזר גם באיסור הפרסום, ואת ההצעה, כפי שהביאה אותה הממשלה לפנינו, תיקננו בשני דברים: א) במקום ההצעה אשר אמרה: הכל אסור לפירסום מלבד הדברים שהותרו, אמרנו: אסורים בפירסום רק דברים הנוגעים לבטחון המדינה, דברים הנוגעים ליחסי החוץ של המדינה, סוגים אחרים של עניינים אשר הממשלה קבעה אותם בצו, ועניינים ספציפיים שהממשלה קבעה שמון הראוי כי יישמרו בסוד, אבל לגני עניינים ספציפיים אלה יחול האיסור רק על מי שידע שהממשלה החליטה שהם אסורים בפירסום. זהו הדבר האחד שבו שינינו מן ההצעה כפי שהייתה לפנינו. הדבר השני, שהכנסנו בו שינוי, הוא שהבהרנו כי האיסור חל במידה שווה על המגלה ועל המפרסם: (...)" (ההדגשה הוספה).

26. היועץ המשפטי הוציא הנחיה מספר 3.1002 אשר כותרתה "מסירת מידע מישיבות הממשלה - פניות מן הציבור".
- מצ"ב העתק ההנחיה מסומנת כנספח 7.**
27. כך נכתב באותה הנחיה על ידי המשיב 3 בהקשר זה:
- "המדיניות, לפיה, ככלל, אין לגלות או לפרסם פרוטוקולים של דיוני הממשלה ודיוני ועדות שרים, להבדיל מהחלטות, על-מנת שלא לפגוע באפשרות של דיון ענייני ופתוח והתבטאות חופשית של השרים ושאר המשתתפים, ללא שיקולים ואילוצים הכרוכים בפרסום הדברים - בדיון יסודה".**
28. מדיניות זו כשלעצמה, לטענת העותרים לא בדיון יסודה, בכלל ולא בפרט כעת.
29. תקנון הממשלה והנחית היועץ המשפטי אין להן, ולא יכול להיות להן, מעמד נורמטיבי מעל חוק יסוד.
30. יתרה מכך. הוראות חוק היסוד גוברות במקרה זה, הן מבחינת עליונות נורמטיבית, והן מבחינת דין ספציפי, על הוראות חוק חופש המידע אליהן מפנה בין היתר ההנחיה.
31. נוכח שחוק היסוד קובע רשימת מקרים סגורה, עם אפשרות לשיקול דעת במקרה האמור בסעיפים 35 (א) (3) ו- (4) ברור כי קביעה גורפת על חיסיון ישיבות ממשלה באשר הן הינה בניגוד מפורש להוראות חוק היסוד והחלטה כוללת וגורפת מראש אינה יכולה לעמוד.
32. כיום לאור האמור בתקנון הממשלה ובהנחיה, אין גם כל טעם או משמעות לבקשת עיון לפי חוק חופש המידע, שכן אלו אוסרים קטגורית על הגילוי שלהם, אך כאמור אין לדבר לטענת העותרים כל יסוד בדיון.
33. סעיף 35 לחוק יסוד: הממשלה, קובע במפורש כי לא די בפרסום של החלטות הממשלה אלא נוקט לשון ברורה וחד משמעית: "הדיונים וההחלטות" כלומר ככל שפרסום של החלטה הוא מותר ואינו נכלל בחריגים לפרסום, אז יש לפרסם בדיוק באותו אופן את פרוטוקול הדיון המלא אשר הוביל לאותה החלטה. –
34. לכן יטענו העותרים, כי ככלל, ולא רק בשעת משבר זו, חייבת הממשלה לפרסם את כל הפרוטוקולים של ישיבות הממשלה למעט אלו שיש להטיל עליהן חיסיון במסגרת סעיפי המשנה של סעיף 35.
35. ובשעת משבר זו על אחת כמה וכמה, כפי שיפורט להלן.
36. נקדים ונאמר כי למיטב הידיעה לא הייתה כל הכרזה בצו, או החלטת ממשלה לשמור בסוד, את כל הדיונים הנוגעים למשבר הקורונה וכי ההתנגדות לגלות את הפרוטוקולים נובעת מהחלטה הכללית.
37. למן תחילת חודש מרץ 2020 מנהלת ממשלת ישראל, כממשלת מעבר שבמעבר, את המאבק בהתפשטותו של נגיף הקורונה. מדינת ישראל מצויה, כידוע, במצב חירום מיום הקמתה. סעיף 39 לחוק-יסוד: הממשלה, הוא שמעניק לממשלה את הסמכות להתקין תקנות בשעת חירום, וזאת תוך עקיפה של הכנסת, אף שמדובר בהוראות שיפה היה לו היו נחקקות בהליך מסודר בכנסת. כך, רשאית הממשלה במצב הדברים להפקיע זמנית את תוקפן או לקבוע תנאים, אלא אם יש הוראה אחרת בחוק. ואכן, בימים אלה נוהגת ממשלת המעבר כמחוקק, ומתקינה תקנות על גבי תקנות לשעת חירום, כשרובן המכריע כרוכות בפגיעה חסרת תקדים בזכויות הפרט, ביחסי אזרח ומדינה ובמרקם החיים, הגם שפגיעה זו בחלקה ראויה, שכן זו נעשית לשם תכלית ראויה של שמירה על בריאות הציבור.
38. מבלי להתייחס לגופן של תקנות שעת חירום כאלה ואחרות שהותקנו בשבועות האחרונים, מצופה מהממשלה, ועל אחת כמה וכמה ממשלת מעבר, להקפיד לדווח לציבור על דיוניה והחלטותיה בקשר עם דרכי הטיפול בהתפרצות נגיף הקורונה באורח שקוף ותכוף, דבר שלא נעשה עד כה. העותרים סבורים, כי שקיפות ודיווחים

רצופים ומלאים לציבור יכולים להואיל לא רק עם בריאות הציבור אלא גם בגיבושו ושמירה על חוסנו הלאומי של הציבור, הדרושים בעת הזו.⁶ כמובן שהגילוי המבוקש במסגרת עתירה זו אינו מתייחס למידע שבפרסומו עלול להיות משום פגיעה בביטחון המדינה ובשאר אינטרסים ציבוריים חיוניים שלגביהם הדין אוסר על גילוי במפורש. אך נדגיש, מלבד דברים מעטים אין כל סודיות בהחלטות הממשלה הנוגעות למשבר הקורונה.

39. נקדים ונציין בנקודה זו, כי חוק חופש המידע הכיר אף הוא בחשיבותו של מידע הנוגע לבריאות הציבור וטוב להקיש ממנו.

40. כך קבע המחוקק בסעיף 10 לחוק חופש המידע, התשנ"ח-1998 (להלן – "חוק חופש המידע"): "בבואה לשקול סירוב למסור מידע לפי חוק זה, מכוח הוראות סעיפים 8 ו-9, תיתן הרשות הציבורית דעתה, בין היתר, לענינו של המבקש במידע, אם ציין זאת בבקשתו, וכן לענין הציבורי שבגילוי המידע מטעמים של שמירה על בריאות הציבור או בטיחותו, או שמירה על איכות הסביבה."

41. יתכן כי מקצת המידע המבוקש עשוי להיות כזה שהממשלה רואה את סודיותו כחיונית למדינה בשל חשש לפגיעה בביטחון המדינה, ביחסי החוץ שלה וכיוצא באלה. אולם, מכאן ארוכה מאד הדרך עד להטלת סודיות מוחלטת של כלל הדיונים בדבר התמודדות עם משבר הקורונה ועל הנתונים המשמשים יסוד להחלטותיה של הממשלה.

42. מכל מקום, היות שבעת הנוכחית דיוני הממשלה אינם נערכים כבימי שגרה, ובמרבית הדיונים מתקבלות החלטות על התקנת תקנות חירום הפוגעות בחירויות פרט ואזרח, ללא פיקוח פרלמנטרי אפקטיבי, ברי שיש, לכל הפחות, להפעיל את החריג המתואר ולהורות על פרסום מידע לציבור.

43. דווקא כאשר הפיקוח הפרלמנטרי בחלקו אינו יעיל, ראוי כי הפיקוח הציבורי יהיה אפשרי.

44. דווקא בעת הזאת, שבה עתידו המשותף של הציבור תלוי בסולידריות חברתית ובשיתוף פעולה אזרחי וממשלת המעבר נוקטת בצעדים קשים, שעה שרוב רובו של הציבור מסוגר בבתים ונשמע להוראות - חיוני לפעול לאלתר לפרסום יזום של כלל התמלילים והפרוטוקולים של ישיבות הממשלה והחומרים שהוגשו לה.

45. ובהקשר זה, אנו מבקשים להפנות את תשומת הלב למהלך שביצעה ממשלת אנגליה בימים אלו ממש, וכיצד פרסמה באופן יזום את כלל המסמכים והמחקרים שהובילו אותה לנקוט במדיניות בה נקטה:
<https://www.gov.uk/government/news/coronavirus-covid-19-scientific-evidence-supporting-the-uk-government-response>

46. כך גם עשה הממשל האמריקאי ביום 2 באפריל 2020, ראו למשל:

<https://www.nytimes.com/2020/03/31/world/coronavirus-live-news-updates.html>

47. הרציונל העיקרי העומד בבסיס זכות הציבור לדעת מושתת על הרעיון שהשקיפות והגילוי הם בין היתר כלי בידי הציבור לגבש דעתו על פעולות שנוקט השלטון ולפקח עליו ואף יש בכך כדי להגביר את אמון הציבור במערכת השלטונית. כך, על אחת כמה וכמה ישנה חשיבות לפרסום מידע הנוגע לפעולותיה של ממשלת מעבר. בימים אלו בהם נמצאים אזרחי מדינת ישראל במצב של סגר (גם אם חלקי) ועתידם הקרוב לויט בְּצֶרְפֶּל, אנו סבורים כי באמצעות חשיפתו של הציבור לדיוני הממשלה והליך קבלת ההחלטות, באופן מבוקר, יכול הדבר

⁶ <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2020/03/thing-determines-how-well-countries-respond-to-coronavirus/609025>

לסייע ולהגביר את אמון הציבור בצעדים בהן נוקטת הממשלה, לסייע לביטחונם האישי של אזרחי ישראל ולהגביר את שיתוף הפעולה האזרחי הדרוש בעת הזו.

48. זאת ועוד. נוכח שהתנהלות המדינה והגבלות משמעותיות על האזרחים נעשים בדרך של "חקיקה ממשלתית" (תקנות שעת חירום), אזי יש להחיל על "חקיקה" זה את הכלל כי לפיו חקיקה נעשית בגלוי ובפומבי ולא במחשכים.

49. ואכן, העת הזו הביאנו להרהר ולערער על הוראות הסודיות הנטענות על ידי המשיבים בקשר עם פרוטוקולי ישיבות הממשלה שהתקיימו בעת שעת החירום שהוכרזה.

50. העותרים יטענו כאמור כי סעיף 35 מונה רשימה **סגורה** של עניינים שהדיונים בהם סודיים ואין לפרסמם. הרציונל בכך שמדובר ברשימה סגורה נובע מהכלל הגדול והעקרוני העל השולטים במשטר הדמוקרטי של מדינת ישראל: פומביות הדיון, זכות הציבור לדעת, חופש הביטוי וחופש המידע.

51. לחילופין גם אם מדובר ברשימה שהיא 'רקמה פתוחה' הרי שגם אז המשיבים לא פעלו בהתאם להוראות סעיף 35 (א) (3) לחוק יסוד: הממשלה, ולא הכריזו בצו על "עניינים אחרים" המסווגים כסודיים. אין גם מקום להכניס לרשימה מידע שבנסיבות העתירה דן ראוי לו וצריך להיות פומבי.

52. העותרים סבורים כי במסגרת התמודדות לאומית עם אתגר אפידמי עולמי - אין מקום להחסות באופן גורף את הפרוטוקולים ואו התמלילים, החומרים, המודלים שמשמשים את הממשלה בקבלת ההחלטות בהתמודדות עם נגיף הקורונה (לשם הדוגמא בלבד - חוות הדעת של הפיזיקאים שהוזמנו על ידי ראש הממשלה) וכיוצ"ב. גם אם אפשר להתווכח על מידת הדיוק של מודל כזה או אחר, או על קבלת ההחלטות הרי שאסור לאטום לחלוטין את מסך השקיפות כפי שעושים המשיבים כמפורט בעתירה זו.

הטלת חיסיון גורף א-פריורי על כל הפרוטוקולים של ישיבות הממשלה בנוגע למשבר הקורונה וההתמודדות עימו - אינו סביר ואינו עומד במבחנים שהותוו בפסיקה לעניין זה

53. הוראת תקנה 71 לתקנון עבודת הממשלה ה - 34 מיום 26.5.2015, ובמיוחד להוראת תקנה 71 (ב) קובעת כי: **"תמליל של ישיבות הממשלה ושל ועדות שרים בדיוניהן יסווג 'סודי ביותר'".** ואולם תקנה 71 (ג) קובעת כי למזכיר הממשלה הרשות לשנות את הסיווג של התמלילים כולם או חלקם.

54. סירובו המיידני, העקרוני והמוחלט של מזכיר הממשלה לבקשתה של העותרת 1 מלמד כי מזכיר הממשלה לא עשה שימוש מושכל, ראוי וסביר בכוח שניתן לו. נדמה כי המשיב 2 בחר להתעלם מקביעתו של השופט ברק (כתוארו אז) - בבג"צ 1601/90 **שליט נ' פרס** פ"ד מ"ד (3) 353, ביחס לחובות המוטלות על איש ציבור המחזיק משאב ציבורי בידיו:

"אכן, מידע, המצוי אצל איש פרטי, יחזיקו לעצמו. אין עליו חובה לגלותו, אלא אם כן חובת תום-הלב מחייבת זאת (על-פי סעיף 39 לחוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973). לא כן איש הציבור. מידע המצוי עמו אינו "נכס" פרטי משלו. זהו "נכס" השייך לציבור, ועליו להביאו לידיעת הציבור."

55. העובדה כי מזכיר הממשלה כלל לא בחן את תשובתו אלא "ירה מן המותן" את הסירוב המוחלט, מלמדת על חוסר הסבירות ועל כך שמזכיר הממשלה כלל לא עשה שימוש מושכל ברשות הנתונה לו ולא בחן חלופה אחרת, גם אם חלקית של מסירת המידע למבקשת. נדמה כי הוא העדיף שלא לשקול כלל אפשרות של פגיעה פחותה ומידתית יותר בעקרונות העל - חוקתיים של מדינת ישראל - זכות הציבור לדעת, חופש הביטוי ופומביות הדיון והעדיף א-פריורית את חסיון המידע. ראוי היה לו לשקול את מידת ההסתברות של הסיכון הצפוי למדינת ישראל הכרוך בפרסום המידע שעל בסיסו תוקנו התקנות לשעת חירום על ידי הממשלה, אל מול הפגיעה

הוודאית בעקרונות העל של חופש ביטוי והגילוי. את כל זאת לא ערך ולא עשה מזכיר הממשלה בשום צורה ודרך.

56. פגיעה בנורמה חוקתית צריכה להיות מסויגת ומידתית במיוחד אם הפגיעה היא למעלה מן הדרוש. הדרך בה יש לנקוט כדי להימנע מפגיעה קשה, כללית בלתי מדויקת ובלתי מידתית היא על ידי בחינה פרטנית של פרוטוקולי הישיבות והחומרים שהוגשו לקראת אותן ישיבות:

"אין בכך כדי לפטור מהצורך לערוך בחינה פרטנית של הפרוטוקולים על-מנת לפרסם את אותם החלקים שאין מניעה לגלותם לפי דין. בעניין זה, לא ניתן להסתפק בהערכה כוללנית מראש, אלא יש צורך בבדיקה פרטנית. כאמור, ראוי לבחון לגבי כל עדות האם מתקיימת הצדקה לאיסור פרסום הדברים שנאמרו במסגרתה. בהקשר זה עשוי להיות הבדל בין בחינה מראש לבחינה בדיעבד - בעוד שבנוגע לעדות שצפויה להישמע בפני הוועדה, יש במקרים רבים קושי מובנה להבחין בין החלקים המותרים לגילוי לבין החלקים שגילויים אסור; הרי כאשר הבדיקה מתבצעת בדיעבד - לאחר מתן העדות - ההבחנה בין החלקים האמורים פשוטה יותר ליישום".⁷

57. חשיבות הפרסום דווקא עכשיו גם היא הוכרה בפסיקה - בבג"ץ גלאון⁸ :

"תיקון הפגם וריפוי הפגיעה בזכות הציבור לדעת על-ידי פרסום מהיר ככל האפשר של הפרוטוקולים מתחייב, איפוא, מהצורך להביא את האינטרס הציבורי על תיקונו, וטובה שעה אחת קודם".

58. משטר משפטי נוסף אליו מתייחסים המשיבים בסירובם לאפשר לקבל את המידע המבוקש, הוא - תקנות הארכיונים (עיון בחומר ארכיוני המופקד בגנזך) תש"ע - 2010 (אשר ככל הנראה אליהן מתייחסת תגובת מזכיר הממשלה), בתקנות אלו קיימות הוראות בנוגע לחומר שחשיפתו מתבקשת (להלן: תקנות הארכיונים).⁹ בתוספת הראשונה של תקנות הארכיונים מפורטים כל אותם סוגי מסמכים אשר לגביהם חל חיסיון (טור א') ואת מספר השנים ממועד היווצרות החומר הארכיוני עד לחשיפתו המותרת (טור ב').

59. אלא שגם בתקנות הארכיונים אין התייחסות לישיבות ממשלה שהן אינן חסויים. ולא בכדי. לשון תקנות הארכיונים ברורה, כאשר מדובר במידע בלתי מסווג יש להמתין 15 שנה, 25 שנה לדיוני ראש הממשלה בנושאים אזרחיים, ו-30 שנה לדיוני הממשלה, בהנחה וגופי המודיעין והביטחון לא היו מעורבים, שכן במצב כזה ימצא החומר בארכיון ל-90 שנים לכל הפחות. בעניינו, נוכח גודל המשבר והעובדה שיש ללמוד ולהבין את צעדי הממשלה באופן מידי, קיים חשש אמיתי מפני העברת החומר אל ארכיון המדינה וסגירתו למשך שנים רבות.

60. ברור מהאמור לעיל בתקנות הארכיונים כי תקופת החיסיון מתייחסת רק לאותם פרוטוקולים החסויים מכח סעיף 35 לחוק יסוד הממשלה, ובכל מקרה אין בכוחם של תקנות הארכיונים לגבור על הוראה מפורשת בחוק יסוד: הממשלה.

61. היות שבעת הנוכחית דיוני הממשלה אינם נערכים כבימי שגרה, אלא משמשים לחקיקה פוגענית במידה יוצאת דופן שמתקבלת ללא פיקוח פרלמנטרי אפקטיבי ואמיתי, ברור שבשעה כזו יש, לכל הפחות, להפעיל את החריג לכלל ברירת המחדל שקבוע אף הוא בתקנון הממשלה ובהנחיית היועמ"ש המוזכרות לעיל.

62. במילים אחרות: דווקא בעת הזו חיוני לפעול לאלתר לפרסום היזום של כלל התמלילים, פרוטוקולי ישיבות הממשלה והחומרים שהוגשו לה לקראתם ובזמן אמת.

⁷ בג"ץ 258/07 ח"כ זהבה גלאון נ' וועדת הבדיקה הממשלתית לבדיקת ארועי המערכה בלבנון [פורסם בנבו]
⁸ בג"ץ 1999/07 ח"כ זהבה גלאון נ' וועדת הבדיקה הממשלתית לבדיקת אירועי המערכה בלבנון [פורסם בנבו]
⁹ סעיף 8 לתקנות הארכיונים (עיון בחומר ארכיוני המופקד בגנזך), תש"ע - 2010

63. כך גם סבור, ד"ר יעקב לזוביק, מי שהיה גנז המדינה עד לפני כשנה, ואנו מבקשים להפנות למאמרו שהתפרסם במוסף עיתון הארץ ביום 3 באפריל 2020¹⁰:

"הנתונים הנחוצים להבנת פועלו של השלטון בימי מגפה הם כל הפרוטוקולים של הדיונים שהתנהלו אצל ראש הממשלה וכל המידע שנאסף לקראתם; כל הפרוטוקולים של כל דיוני ההכנה דיוני המשנה דיוני ההמשך, בכל משרד או ארגון שהובילו אל דיוני ראש הממשלה או נמשכו מהם; וכל המידע שנאסף לקראת דיונים אלה או שנוצר בעקבותיהם. זה כולל איסוף נתונים, התכתבויות, מצגות, טיוטות, הצעות, בדיקות וכל תיעוד רלוונטי אחר, בכל פורמט"

...פתיחה מהירה של המידע לעיון הציבור איננה דורשת אף תיקון לא בחוק ולא בתקנות (החובה לנהוג כך תמיד כן תדרוש שינוי בחוק). בהכירי את עובדי ארכיון המדינה, הם ישמחו להתמודד עם האתגר ולהצליח בו. אבל שום דבר מכל זה לא יקרה אלא אם תהיה דרישה ציבורית. דרישה ברורה שתסיט את המערכת משגרת עבודתה המסורתית למסלול אחר לגמרי של שירות לציבור. שינוי כזה עשוי להציל חיים ולשמר את הכלכלה בפעם הבאה. הוא עשוי גם לפתוח פתח לשינוי תרבותי מהותי בהתנהלות השלטון גם באירועים פחות קיצוניים ממגפה כלל עולמית".

64. מעת שהחל משבר הקורונה ובמיוחד נוכח ההחלטות להתקין תקנות לשעת חירום הכוללות מעקבים סלולריים תוך שיתוף השב"כ, הגבלות נוספות על יציאה למרחב הציבורי, ענייני תפילות וכולי - התרבו הוויכוחים בין אותם נוכחים בישיבות הממשלה ועמדות שונות שנאמרו באותן ישיבות הודלפו לכלי התקשורת לצורך פרסום.

65. קיימות דוגמאות אינספור לכך ועל כן נביא מן המעט:

https://www.mako.co.il/news-israel/2020_q1/Article-89ebdfbbbeb01171026.htm פעילות ספורט ותפילות בבית הכנסת: הוויכוחים בין נתניהו לשרים (25/3/20 אתר N12 - יאיר שרקי)-

¹⁰ https://www.haaretz.co.il/magazine/the-edge/premium-1.8725629?utm_source=App_Share&utm_medium=iOS_Native

פעילות ספורט ותפילות בבית הכנסת: הוויכוחים בין נתניהו לשרים

במהלך ישיבת הממשלה שבו אושרה החמרת ההגבלות על הציבור ביקשו שרים ביקשו מנתניהו הקלות מסוימות. שר הבריאות ליצמן ביקש להחריג את בתי הכנסת ולהתיר תפילה במניין של עד 10 משתתפינ ואילו שרים נוספים ובהם מירי רב ביקשו לאפשר פעילות גופנית מחוץ לבית במרחק של עד 500 מטרים וה"מ התנגד בתוקף

איר שרקי | יון אברהם | N12 | פורטם 25/03/20 10:49

77 הודעה 42,138

צילום: Yonatan Sindel/Flash90, תדמית

דרישה ליציאה לפעילות גופנית והחרגת בתי הכנסת: בישיבת הממשלה הסוערת שהתקיימה אתמול (בין שלישי לרביעי) דרשו חלק המשרים להקל בהנחיית החדשות וביקשו מראש הממשלה נתניהו לאפשר לאזרחים לצאת מהבית לצורך פעילות גופנית ואילו שר הבריאות ליצמן ביקש להחריג את בתי הכנסת. נתניהו התנגד בתוקף לביקשות ואמר כי השרים לא מפנימים את המצב.

לעדכונים נוספים ושליחת הסיפורים שלכם - היכנסו לעמוד הפייסבוק של החדשות

השרה מירי רב ושרים אחרים ביקשו מנתניהו שיאפשר לצאת מהבית למרחק של עד 500 מטרים לשם פעילות גופנית. עד כה אפשר היה לצאת מהבית להתאווורות בזוגות בשביל לרוץ או לעשות פעילות גופנית אחרת. התמונות ששודרו בסוף השבוע בהם נראים ישראלים רבים רצים בטיילת או משחקים

<https://www.haaretz.co.il/news/politi/.premium.highlight-1.8693754> - לוי, אלקין ואמסלם דרשו לנהוג בכנסת כמקום עבודה רגיל, ולהביא לשיתוק רוב פעילותה. (20/3/2020 יוסי ורטור - הארץ)

בישיבת הממשלה הטלפונית שהתקיימה הלילה (בין חמישי לשישי) בין השעות 23:00 ל-2:00, היו שרי ליכוד שדרשו כי משרד הבריאות ימליץ לכנסת לעמוד בכל ההגבלות החלות מהבוקר על מקומות עבודה אחרים, מה שהיה למעשה משתק את מרבית פעילותה.

ודוגמא נוספת, דיווח מרשת הטוויטר -

Tal Shalev
@talshalev1

מהנעשה בישיבת הממשלה
הטלפונית, עוד ויכוח על נושא
הבדיקות. נתניהו לבנט, אחרי שהעלה
את הנושא מספר פעמים: "נפתלי, הבנו
את זה. ואם לא הבנו עכשיו, אז נראה
את זה אחר כך בטלוויזיה"

66. הנה כי כן - כאשר הרשות עצמה מתייחסת ביוזמתה לחילוקי הדעות במסגרת הדיונים הפנימיים, מתחזקת הדרישה לגלות פרטים נוספים על אודות חילוקי דעות אלו.¹¹ אין זה סביר כי אזרחי המדינה יקבלו את המידע בצורת הדלפות של בעלי עניין ולא יוכלו לקבל באופן "נקי" את עמדות בעלי התפקידים או הנוכחים באותן ישיבות ממשלה, הכל בכפוף לכך שאין באותן ישיבות גילוי של מידע האסור על פי החוק.

67. העותרים ידגישו כי כלל הסודיות הגורף שאותו מאמץ מזכיר הממשלה אינו סביר בהתחשב באינטרסים שאותם נועדו לשרת, וגזירת הסודיות שהטילו המשיבות אינה עומדת במבחן הסבירות. לעניין זה יפים דבריו של כב' השופט גולדברג בבג"ץ יהב¹²:

"אחד הסייגים לזכות העיון במסמכים המוחזקים בידי הרשויות הוא חיסוים של דיונים פנימיים או של תכתובות פנימיות בין אנשי הרשות, או בין רשויות השלטון. אינטרס הציבור הוא כי עובדי ציבור יוכלו להביע את דעותיהם ומסקנותיהם בלי לחשוש כי הדברים יגיעו לידי גורמים חוץ-מערכתיים. האינטרס הציבורי האמור גובר על האינטרס הפרטי של בעל עניין לגיטימי לעיון במסמכים אלה. אולם, נקודת הכובד באיזון שבין האינטרסים זה, שעה שהרשות עצמה מגלה ברבים את דבר קיומם של הדיונים הפנימיים או התכתובות הפנימיות ואת תוכנם. אין הרשות יכולה להסתתר מאחורי תקנת הציבור, כשזו לא יוצאת נפגעת כלל. משלא קיים עוד הטעם שבשלו הוכר האינטרס הציבורי לאי-מתן פומבי לחוות-דעת פנימיות, חוזר הכלל הבסיסי אל כנו, ולפיו מסמכי רשות הציבור פתוחים הם, בעיקרון, לפני מי שיש לו עניין לגיטימי בהם."

68. העותרים סבורים כי עמדת כב' השופט גולדברג רלוונטית יותר מתמיד לעת הזו.

69. עוד יטענו העותרים כי הסדר הנובע 'ממדיניות' שאין לה בסיס חוקי (כפי שכתב בהנחייתו המשיב 3), אינו הסדר סביר ויש להעבירו תחת ביקורת שיפוטית.

70. העותרים יטענו כי אם יש מידע שהממשלה רואה בו כסודי שאין לפרסמו נוכח חשש ממשי לפגיעה בביטחון המדינה, לפגיעה ביחסי החוץ שלה וכיוצא ב - הרי שהעותרות אינן מבקשות מידע זה ואולם החסייתו של כל המידע, לרבות זה העובדתי, כפי שהובא בפני הממשלה לצורך גיבוש מדיניות בעת משבר - אינה יכולה לעמוד בשום אמת מידה חוקית והיא אינה סבירה.

¹¹ בג"ץ 2534/97 יהב נ פרקליטות המדינה פ"ד נא (3) 39 1997 - חוות דעתו של כב' השופט גולדברג, וכן, דפנה ברק ארוז משפט מנהלי (2010, פרק 16)

¹² שם

71. בנסיבות עתירה זו ברור כי עקרון הפומביות חל גם באין חובה חוקית לגלות - ואילו כיבוד גישתם של עיתונאים למקורות המידע נובעת מחשיבות תפקידם כזרועו הארוכה של הציבור, המופעלת לצורך איסוף המידע שידיעתו ופרסומו חיוניים לציבור לשם קיום משטר חברתי מתוקן, חירות ביטוי וממשל תקין.
72. משהמשיבים הודיעו כי הפרוטוקולים (לרבות התמלילים) הם חסויים למשך 30 שנה והמשיב 3 מסתמך על 'נוהג' או 'מדיניות' (ללא עגינה נורמטיבית) אין מנוס מפניה לבית המשפט הנכבד על מנת שיוורה למשיב להשיב לעתירה זו.
73. העותרים סבורים כי בכל מקרה, האפשרות לקבל ולפרסם את התמלילים והפרוטוקולים של ישיבות ממשלה בנוגע למשבר הקורונה, צריכה להיות מושפעת ממהותה וממאפייניה של הרשות הנדונה, כאשר רשות שבידיה מופקדות סמכויות חשובות ומהותיות, גובר האינטרס הציבורי בגילוי.
74. זאת ועוד העותרים סבורים כי החלה נדיבה של 'מדיניות' החיסיון עלולה להפוך את מרבית המידע שבידי הרשויות ובכלל זה את הממשלה לחסינים באופן תמידי מגילוי.¹³
75. בנסיבות עניין זה היה על המשיבים להצביע על חשש קונקרטי המתעורר בנסיבות העניין ולהשלכות השליליות שעלולות להיות לגילוי על הדיונים ואין די בסירוב כללי שאינו נשען על אדני החוק או בסירוב בנימוק של אינטרס כללי של הגנה על "דיון פתוח והתבטאות חופשית של השרים ושאר המשתתפים".¹⁴
76. העותרים אינם פונים על פי חוק חופש המידע, כפי שכבר נטען לעיל נוכח סירובו הקטגורי של מזכיר הממשלה ובהתאם הנחית היועץ המשפטי מוגשת עתירה זו. אולם העותרים מוצאים לנכון להפנות הן לסעיף 10 לחוק חופש המידע והן להלכות שנקבעו במסגרת פרשנות לחוק זה היפות גם לענייננו. כך, סעיף 10 לחוק חופש המידע קובע כי טעמים של שמירה על בריאות הציבור יהוו משקל לזכות מסירת מידע ציבורי, אף אם ישנם אינטרסים שיש בהם כדי לשקול שיקולים נגד מסירת המידע.
77. בין הנתונים אשר מפורטים בפרוטוקולים של ישיבות הממשלה בקשר לקורונה ישנו מידע מהותי שלא רק שאין נימוק שלא לחשוף אותו בפני הציבור אלא ההיפך מכך, יש חשיבות עצומה, הן מבחינת מידע שיקבל הציבור (ולא רק את השורה התחתונה של ההחלטה) הן מבחינת אמון הציבור בממשלה והן מבחינת היכולת לקיים ביקורת ולפקח - דווקא בעת הזו - על החלטות הממשלה, לחשיפת המידע האמור, שנפרט להלן.
78. בסיס המידע והתשתית העובדתית להחלטות הממשלה - על פי פרסומים רשמיים ואחרים, מאז פרוץ משבר הקורונה - מובאים בפני הממשלה הערכות ומודלים שונים הכוללים נתונים רבים המהווים למעשה חלופות לדרכי טיפול בנגיף. נתונים אלו, מהווים בסיס להחלטות ולצעדים הננקטים על ידי הממשלה. ההתמודדות עם התפרצות הנגיף מאופיינת במידה רבה של חוסר ודאות, אשר מוצאת ביטוי, בין היתר, בהצגתן של תאוריות שונות ביחס לניתוח המצב ודרכי הטיפול. גם משום כך קיימת חשיבות עליונה בהצגת בסיס המידע המצוי בידי הממשלה, לציבור, ובעניין זה נפנה אל פסיקת בית המשפט העליון שקבע בע"מ 7024/03 עו"ד אריה גבע נ' יעל גרמן ביחס לתשתית העובדתית, כי אין להחיל את הסייג שבסעיף 9(ב) לחוק חופש המידע, על מידע עובדתי שנאסף על ידי הרשות לצורך גיבוש מדיניות. משנשלמה מלאכת עיצוב המדיניות אין הרשות יכולה לחסות עוד בצלו של הסייג ויש לחשוף את המידע הרלוונטי בפני הציבור. לעניין זה גם נפנה לעמדתו של פרופ' סגל בספרו, איתנו הסכים גם הרכב בהמ"ש העליון בפסק דינו:

¹³ דפנה ברק ארז - משפט מנהלי (2010), פרק 16

¹⁴ הנחיית היועמ"ש 1002.3 סעיף 5 (א)

"גם בשלב של גיבוש מדיניות אין הסעיף צריך להתפרש כמסמיך את הרשות שלא לגלות מידע עובדתי שנאסף בידה לצורך גיבוש המדיניות, היות שדווקא חשיפתו של מידע זה עשויה למנוע מצב בו המדיניות תעוצב על בסיס מידע עובדתי שאינו מדויק". (זאב סגל זכות הציבור לדעת באור חוק חופש המידע, 200 (2000).

79. עוד נפנה לעע"ם 04/6013 מדינת ישראל - משרד התחבורה נ' חברת החדשות הישראלית בע"מ, פ"ד ס (4).

60, 2006¹⁵ שם קבע כב' השופט ריבלין (בהסכמת שופטי ההרכב - כב' השופטים גיזבראן וחיות) כי:

"פרסום הדו"חות אינו רק נסבל אלא אף חשוב [...] אין לקבל את גישתה הגורפת של המערערת שלפיה בכל הנוגע לדו"חות של ביקורת פנים החיסיון הוא הכלל, וגילוי המידע הוא, לכל היותר, חריג השמור למקרים יוצאי דופן... על המערערת לשקול תמיד גילוי מלא או חלקי של המידע, ועליה הנטל להראות כי מניעת העיון, בכל מקרה ומקרה, מוצדקת היא. ככל שאינטרס הציבור במידע בולט יותר, כך נדרשת המערערת להעמיד נימוק משכנע יותר לחיסיון. מקום שבו הדבר אפשרי, על הרשות לסמן ב'עירפון' כחול' את החלקים שלא ניתן לגלותם, ולפרסם את היתר. אמצעים חשובים בהקשר זה, שיש לשקלם, הם פרסום תמצית ממצה והשמטת שמות".

80. בעניין משרד התחבורה, נטה האיזון לטובת הגילוי הן בשל חשיבות הנושא והן בשל העובדה כי תמצית הדוחות שהתבקשו פורסמו כבר בכלי התקשורת. נימוקים אלו יפים גם לנסיבות עתירה זו.¹⁶

81. נוכח הדוגמאות להתנהלות חברי הממשלה, השרים, וחברי הכנסת אשר השתתפו בישיבות הממשלה ברור כי אין ציפייה ממשית של אף אחד מהנוכחים לחיסיון של תוכן הישיבות ואין אף ציפייה שהדברים שנאמרו לא יפורסמו ברבים וזאת נוכח משבר הקורונה ותפקידה הקריטי של הממשלה בעת הזו.

עניינם של העותרים בעתירה דנן

82. העותרים מבקשים לקבל כי יתפרסם לציבור בסיס המידע והתשתית העובדתית על בסיסם התקבלו החלטות הממשלה - על פי פרסומים רשמיים ואחרים, מאז פרוץ משבר הקורונה, מובאים בפני הממשלה הערכות ומודלים שונים הכוללים נתונים רבים המהווים למעשה חלופות לדרכי טיפול בנגיף. נתונים אלו, מהווים בסיס להחלטות ולצעדים הננקטים על ידי הממשלה. ההתמודדות עם התפרצות הנגיף מאופיינת במידה רבה של חוסר ודאות, אשר מוצאת ביטוי, בין היתר, בהצגתן של תאוריות שונות ביחס לניתוח המצב ודרכי הטיפול. משום כך קיימת חשיבות עליונה בהצגת בסיס המידע המצוי בידי הממשלה, לציבור.

83. העותרים מבקשים לקבל ולפרסם את הפרוטוקולים והתמלילים של ישיבות הממשלה כך שהציבור יוכל לקבל את המידע הנדרש ללא תווך של בעלי עניין ואינטרסים שונים.

84. אין בכל הכבוד צורך מיוחד לזכות לקבל את המידע אך נבחר עוד כי למשל העותרת 1 הינה עיתונאית המסקרת את התחום המדיני אצל העותר 2.

85. בב"ש 298/86 ציטרין נ' בית הדין המשמעתי של לשכת עורכי הדין (פורסם בנבו) הדגיש כב' הנשיא שמגר את המעמד הניתן לעותרים ואת חשיבותו:

¹⁵ עתירה לקבלת עיון בשני דו"חות של ביקורת פנימית בעניין חקירת תאונות ותקריות אוויר במשרד התחבורה, והשני בנושא האגף ליחסים בינלאומיים במינהל התעופה האזרחית. הסירוב לבקשת העיון התבסס על החריג של חשש לשיבוש תפקודה התקין של הרשות ועל חריג הדיונים הפנימיים.

¹⁶ ראו גם עע"ם 03/9135 המועצה להשכלה גבוהה נ' הוצאת עיתון הארץ, פ"ד ס (4) 217, 248–249 (2006) בדברי כב' השופטת חיות (כתוארה אז) – "בשל האינטרס הציבורי הכללי עליו עמדנו לעיל הרשות אמנם רשאית לסרב למסור מידע הנוגע לדיונים פנימיים, אך עד שתעשה כן עליה לבחון את מכלול השיקולים הצריכים לעניין, ועליה למצוא בנסיבות הספציפיות של כל מקרה נתון את נקודת האיזון בין האינטרס הציבורי שבחיסוי המידע ובין האינטרס הציבורי והפרטי, ככל שהוא קיים, בחשיפתו של המידע".

"העיתונות היא גם זרועו הארוכה של הציבור, המופעלת לצורך איסוף המידע שידיעתו ופרסומו חיוניים לציבור, לצורך קיום משטר חברתי מתוקן, חרות ביטוי וממשל תקין ... כלי-התקשורת הם גורמים המסייעים בעיצוב דעתו של האזרח ומאפשרים לו שקילה ובחירה חופשיים, תוך ידיעה של המתהווה ותוך יכולת להעריך טיבו וטבעו של כל אירוע, כל הצעה וכל דבר ביקורת."

86. יפים לענייננו דבריו של בית המשפט העליון בע"א 4244/12 הוצאת עיתון הארץ ואח' נ' ברכה ואח' [פורסם בנבו]:

"העיתונות היא איפוא זו ש'רואה' ו'שומעת' את הדברים עבור הציבור ומביאה את המידע הרלבנטי ל'מוחם' של הפרטים - על מנת שיוכלו לגבש דעה על פעילות הרשות, נבחר הציבור ופקידי המינהל, לבקר אותם במידת הצורך, ולהשתתף בצורה מושכלת בשיח ובהליך הדמוקרטי."

87. ראו גם דבריו של ביהמ"ש העליון בעע"מ 3908/11 מדינת ישראל הנהלת בתי המשפט נ' עיתון דה מרקר עיתון הארץ בע"מ [פורסם בנבו]:

"פעילותם של עיתונאים וכלי תקשורת היא ערובה לקיומה של חברה חופשית ומתוקנת. הם אמצעי חיוני להגשמת חופש הביטוי ולמימוש אפשרותו של הציבור למתוח ביקורת על פעולות השלטון ולתרום לכינונה של תרבות שלטונית נאותה. תרומתם של גופים וגורמים מעין אלה לעיצוב פניה של החברה מותנית במידה רבה ביכולתם לממש את הזכות למידע [...] בעולם המודרני, על שלל כלי התקשורת ואפשרויות הפצת המידע בטכנולוגיות הקיימות, התקשורת היא האמצעי המרכזי שבאמצעותו מממש הפרט את זכותו למידע, להחלפת דעות ולגיבושן."

סיכום:

88. בהתאם לאמור לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד ליתן צו על תנאי המופנה כלפי המשיבים, והמורה להם להתייצב בפני בית משפט נכבד זה ולתת טעם מדוע לא ינגישו ויאפשרו לעותרים לקבל ולפרסם את הפרוטוקולים (לרבות התמלילים) של ישיבות הממשלה העוסקות בתקנות החירום שתוקנו לצורך טיפול במשבר הקורונה, וכן ליתן כנגד המשיבים צו מוחלט כמבוקש ברישא לעתירה זו.

89. יובהר מראש ומיד על ידי העותרים כי ככל שיש בתמלילים ו/או פרוטוקולים אלו משום חשיפת סוד - אין בכוונתם לבקש חשיפה שכזו, ואולם אין בכך כדי לאיין את עתירה זו.

90. מצ"ב תצהיר מטעם העותרים כתמיכה לעתירה זו.

רחלי אדרי, עו"ד

ב"כ העותרת 5

שחר בן מאיר, עו"ד

יצחק אבירם, עו"ד

בשם העותרים 3-4

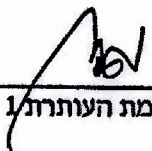
ט. ליבליך עו"ד

ב"כ עותרות 1-2

תצהיר העותרת 1

אני הח"מ נעה לנדאן ת.ז. לאחר שהוזהרתי כי עלי לומר את האמת בלבד וכי אחיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא אעשה כן מצהירה בזאת כדלקמן:

1. הנני עורכת תצהיר זה כתמיכה לעתירה שבתיק זה.
2. ההודעות שמסרתי בסעיפים 1-7, ו-15 שבעתירה הם נכונות והם מידיעתי האישית.
3. שאר ההודעות שמסרתי בשאר סעיפי העתירה הם נכונות לפי מיטב ידיעתי ואמונתי וכן על פי ייעוץ משפטי שקיבלתי.

חתימת העותרת/1 - נעה לנדאן

אני הח"מ עו"ד טל ליבליך מאשרת בזה כי ביום 05-04-2020 המוכרת לי אישית ולאחר שהוזהרתי כי עליה לומר את האמת בלבד ואת האמת כולה וכי תהייה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא תעשה כן, אישר את נכונות הצהרתה וחתמה עליה בהתאם להוראות לשכת עורכי הדין - החלטת ועדת האתיקה הארצית (את/ 39/20) אימות חתימה של עו"ד על גבי תצהיר בהיוועדות חוזתית בישראל המצורפת לתצהיר זה.

ט. ליבליך עו"ד